

บทบาทของพระสงฆ์กับการพัฒนาชุมชนตามทัศนะของประชาชน

ในอำเภอนาเยีย จังหวัดอุบลราชธานี

THE ROLE OF MONKS AND COMMUNITY DEVELOPMENT

ACCORDING TO THE PEOPLE IN NAYIA DISTRICT

UBON RATCHATHANI PROVINCE

¹พระมหาคมสันต์ ญาณเตโช (ใจตรง), ²ประสิทธิ์ กุลบุญญา และ ³รัตนะ ปัญญาภา

¹Phramaha Khomsan Jaitong, ²Prasit Kunbunya and ³Rattana Panyapa

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, ประเทศไทย

Ubon Ratchathani Rajabhat, Thailand

¹Khomsan.J@ubru.ac.th

Received :September 10, 2024; **Revised** :November 25, 2024; **Accepted** :December 28, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทของพระสงฆ์กับการพัฒนาชุมชนตามทัศนะของประชาชนในอำเภอนาเยีย จังหวัดอุบลราชธานี เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์กับการพัฒนาชุมชนตามทัศนะของประชาชน ในเขตอำเภอนาเยีย จังหวัดอุบลราชธานี ผลการวิจัยพบว่า 1. ประชาชนมีระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทพระสงฆ์ในสังคมไทยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.46$) 2. ระดับบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในทัศนะของประชาชนในเขตอำเภอนาเยีย โดยรวม ระดับบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในทัศนะของประชาชนส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 67.54 มีทัศนะต่อบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง รองลงมามีทัศนะในระดับมาก และระดับน้อยใกล้เคียงกัน โดยระดับมาก มีร้อยละ 17.80 และระดับน้อยมีร้อยละ 14.66 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการปกครองของพระสงฆ์ ประชาชนส่วนใหญ่มีทัศนะต่อด้านการปกครองอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ

¹นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

²รองศาสตราจารย์ ดร.คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

³รองศาสตราจารย์ ดร.คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

60.21 รองลงมาที่มีทัศนะอยู่ในระดับมาก ร้อยละ 24.08 และระดับน้อย ร้อยละ 15.71 ตามลำดับ

3. ข้อเสนอแนะแนวทางเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน พบว่า ประชาชนในเขต อำเภอนาเยีย จังหวัดอุบลราชธานี เห็นว่า พระสงฆ์ควรอบรมให้ความรู้ด้านพระพุทธศาสนาและ ศีลธรรม แก่ประชาชน รองลงมาคือพระสงฆ์ควรประพฤติปฏิบัติกิจของสงฆ์อย่างเคร่งครัดและ พระสงฆ์ควรเป็นต้นแบบ ในการประพฤติปฏิบัติ

คำสำคัญ : บทบาท การพัฒนา ทัศนะ

Abstract

The purpose of this research is to study the role of monks in community development according to their perspective. of the people in Nayia District Ubon Ratchathani Province To study recommendations and guidelines regarding the role of monks. with community development according to the views of the people In Nayia District Ubon Ratchathani Province. The research findings were as follows: 1. People have a high level of knowledge and understanding about the role of monks in Thai society ($\bar{X} = 4.46$) 2. The level of the role of monks in community development in the view of the people in Nayia District as a whole. The level of the role of monks in community development in the view of the majority of the people. Accounting for 67.54 %, their views on the role of monks in community development were at a moderate level. Next, there is a high level of viewpoint. and the low level were similar, with the high level having 17.80 percent and the low level having 14.66 percent. When considering each aspect, it was found that the administrative side of the monks Most people had a moderate view of governance, accounting for 60.21 percent, followed by a high view of 24.08 percent and a low level of 15.71 percent, respectively 3. Recommendations regarding the role of monks in community development found that people In Nayia District Ubon Ratchathani Province is of the view that monks should be trained to provide knowledge about Buddhism and morality to the people, followed by monks should strictly perform monastic duties and monks should be role models. in good conduct

Keywords: Role, Development, viewpoint

บทนำ

พระสงฆ์ในยุคปัจจุบันมีบทบาทที่พระสงฆ์ทำได้สามารถแบ่งออกเป็น 3 ประการ คือ

1. เผยแผ่ด้วยให้ปริยัติ (การศึกษา) เพื่อให้เกิดองค์ความรู้พัฒนาสู่ความคิดที่สามารถพิจารณาได้เอง
2. เผยแผ่ด้วยการทำให้ดู (ปฏิบัติ) เพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือและสร้างความสนใจต่อผู้พบเห็น
- และ 3. เผยแผ่ด้วยการมีความสุขให้ประจักษ์ (ปฏิเวธ) จนเกิดความไว้วางใจในแนวทางส่งผลต่อการริเริ่มประพฤติปฏิบัติตามส่วนพระสงฆ์ที่ออกไปแสดงบทบาทต่อชุมชนนั้น เนื่องด้วยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 ได้เพิ่มบทบาทด้านการศึกษาสงเคราะห์ และด้านสาธารณสงเคราะห์ ให้พระสงฆ์มีบทบาทในการมีส่วนร่วมพัฒนาสังคมที่เห็นได้ชัด คือ เป็นผู้นำทางศีลธรรมเป็นผู้ให้คำปรึกษาด้านจิตใจ และส่งเสริมการให้การศึกษาระยะแก่เยาวชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนบริเวณวัดและชุมชนใกล้เคียง พระสงฆ์ในชนบทมีความผูกพันกับชุมชนอย่างมาก ดังจะเห็นได้จากในแต่ละฤดูกาลมักจะมีกิจกรรมที่สำคัญๆ เกี่ยวกับศาสนาและจารีตประเพณีในชุมชนนั้น ๆ ล้วนเป็นการเสริมบทบาท และสร้างความสัมพันธ์ระหว่างพระสงฆ์กับชุมชน นอกจากนั้นบทบาทที่สำคัญยิ่ง และปรากฏอยู่ทั่วไป ได้แก่ การเข้าไปสอนพระพุทธศาสนาในโรงเรียน ทั้งระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษา การเข้าไปบรรยายธรรมแบบผสมผสานกับศาสตร์ปัจจุบันตามหน่วยงานทั้งในภาครัฐ และภาคเอกชนซึ่งเป็นบทบาทเชิงรุกโดยเฉพาะอย่างยิ่งที่ปรากฏชัดคือบทบาทของพระพยอม กัลยาโณ ซึ่งท่านแสดงออกอย่างโดดเด่นใน 3 ประการ คือ 1. บทบาทในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้วยการถ่ายทอดหลักธรรมให้สอดคล้องเหมาะสมต่อ กลุ่มผู้ฟัง 2. บทบาทของผู้ปกป้องพระธรรมวินัย ด้วยการยึดรูปแบบ และหลักการอย่างเคร่งครัด แต่หากมี พระสงฆ์ถูกกล่าวหาว่ามีความผิดท่านพร้อมพิสูจน์ หากพบก็เรียกร้องให้สละสมณเพศ และ 3. บทบาทผู้นำในการส่งเสริมพัฒนาอาชีพผู้ด้อยโอกาส ผ่านการฝึกอาชีพ ทั้งยังดูแลรับเลี้ยงผู้ยากไร้ ให้โอกาสเพื่อการพัฒนาตนเองจนสามารถนำไปปรับใช้ในอนาคต ดังนั้นบทบาทของท่านจึงนับว่าเป็นนักสังคมสงเคราะห์ โดยใช้วัดเป็นสถานที่เรียนรู้ และส่งเสริมเศรษฐกิจของชุมชน นอกจากนั้นพระมหาณรงค์ จิตตโสภโณ ยังได้กล่าวถึงบทบาทหลักของพระสงฆ์ว่ามี 3 ประการ คือ 1. พัฒนาจิตวิญญาณความเป็นมนุษย์ให้แก่ประชาชน ด้วยการแนะนำให้ประพฤติ ตามหลักพระพุทธศาสนา ส่งเสริมให้ประชาชนปฏิบัติธรรม ตามสมควรแก่โอกาส 2. ทำหน้าที่เป็นผู้ให้การศึกษาแก่ประชาชนในท้องถิ่นด้วยการส่งเสริมให้มีการเรียน และสอบธรรมศึกษาแก่เยาวชน และ 3. เป็นผู้นำการพัฒนาชุมชนในด้านต่าง ๆ อาทิ การเป็นผู้นำในการทำงาน การเป็นผู้ประสานเพื่อให้เกิดการร่วมมือจากทุกฝ่าย เป็นผู้ริเริ่มในการก่อตั้งมูลนิธิเพื่อการศึกษา และการพัฒนา นอกจากนั้นท่านยังเป็นวิทยากรให้ความรู้ และกระตุ้นให้เกิดการพัฒนา

ท้องถิ่นที่ตนเองอาศัยอยู่ แต่อย่างไรก็ตามบทบาทนั้นจะเกิดขึ้น และประสบความสำเร็จได้ต้องได้รับการเรียกร้องหรือตอบรับหรือตอบสนองจากสังคม และโดยเฉพาะอย่างยิ่งท้องถิ่นที่อยู่ในพื้นที่เดียวกับวัดที่ยังมีวัฒนธรรม ประเพณี ค่านิยมและความเชื่ออื่นๆ ที่มีอิทธิพลมาจากพระพุทธศาสนา ดังนั้นจึงหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่พระสงฆ์ต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของประชาชนที่มีความเกี่ยวพันกับพระพุทธศาสนา และเพื่อตอบสนองต่อปัญหาในสถานการณ์ปัจจุบัน บทบาทของพระสงฆ์ในปัจจุบันนั้นได้แบ่งหน้าที่ต่าง ๆ ออกอย่างชัดเจนยิ่งขึ้นกว่าเมื่อก่อนว่าอย่างไรควรเรียกว่าอะไร เพื่อเป็นการร่วมพัฒนาชุมชนอย่างมีส่วนร่วมในการดูแลสังคม โดยจะเห็นจากคำว่า บวร อันเป็นคำที่มีความหมายว่า ประเสริฐ บ ย่อมมาจาก บ้าน ว ย่อมมาจาก วัด และ ร ย่อมมาจาก โรงเรียน ย่อมมองให้เห็นถึงความสำคัญของวัดว่าอยู่ร่วมกับชุมชนเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ไม่สามารถแยกออกจากชุมชนได้เลย เมื่อชุมชนมากขึ้น ก็ย่อมมีวัด และโรงเรียนมากขึ้นตามมาด้วย เพราะบ้านเป็นองค์กรแรกของชุมชน ต่อมาก็มีวัดหรือโรงเรียนเกิดขึ้นในชุมชน เพื่อให้เกิดความสมดุลในชุมชนทั้งในด้านการศึกษา และในด้านจิตใจ ดังคำว่าความรู้ควบคู่คุณธรรม พระสงฆ์ได้มีบทบาทต่อการพัฒนาชุมชนเป็นอย่างมาก พระสงฆ์เหล่านี้ ก็คือ กุลบุตรที่อยู่ในชุมชนนั้นหรืออาจเป็นชุมชนอื่นที่เขาบวชเข้ามา โดยมีการรับรองจากสงฆ์ผู้ที่พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ กฎมหาเถรสมาคมกำหนดไว้ ต่างก็ได้ช่วยเหลือหลอมสังคมให้มีความสงบร่มเย็น และแนะนำทางปฏิบัติที่ถูกต้องให้กับชุมชน ดังคำกลอนที่พระธรรมทัตตนาธร (ทองสุข ป.ธ.8) อดีตเจ้าอาวาสวัด ชนงสงคราม กรุงเทพฯ ได้ประพันธ์ไว้ว่า วัดจะดี มีหลักฐาน เพราะบ้านช่วย บ้านจะสวຍ เพราะมีวัด ดัดนิสัย บ้านกับวัด ผลัดกันช่วยต่างอวยชัย ถ้าขัดกัน ก็บรลัย ทั้งสองทาง (พระมหา กฤษฏา นันทเพชร 2540: 23)

พระสงฆ์ยุคโลกาภิวัตน์ควรมีบทบาทอย่าง กว้างขวางในด้านการแก้ไข และพัฒนาสังคม แต่กระนั้นพระสงฆ์ต้องรู้ และเข้าใจหลักธรรมอย่างลึกซึ้ง และเป็นผู้เคร่งครัดในวัตรปฏิบัติที่ถูกต้องอย่างสม่ำเสมอด้วย พระสงฆ์ จึงเป็นสัญลักษณ์ของพุทธศาสนา และเป็นที่เคารพของพุทธศาสนิกชนตลอดมาซึ่งเป็นกลุ่มของสังคมที่มีข้อปฏิบัติที่เคร่งครัดกว่าคนในสังคมอื่น ๆ หรืออาจเรียกได้ว่าเป็นผู้นำชุมชนอย่างไม่เป็นทางการของชุมชน เนื่องจากพระสงฆ์ได้รับการยกขึ้นเป็นองค์กรชั้นพิเศษในกลุ่มชุมชนทั่วไป และอาจมองได้ว่าเป็นเทวบุคคลในชุมชน แม้กลุ่มชุมชนศาสนาอื่น ยังให้ความนับถือ เนื่องจากเห็นข้อวัตรปฏิบัติของพระสงฆ์ที่ได้ให้กับสังคมต่าง ๆ พระสงฆ์ได้มีการสืบทอดการปฏิบัติต่อกันมา แต่ก็ยังคงปฏิบัติดีเสมอในกิจต่าง ๆ ที่ควรปฏิบัติ กอปรกับยังได้ช่วยจรรโลงสังคมให้มีความสงบ รู้จักสร้างคุณความดีละความชั่ว รู้จักความพอดีพองาม รู้จักแนวทางในการดำเนินชีวิต และที่สำคัญที่สุดคือ ให้สังคมรู้จักคำว่าให้อภัยแก่กัน และกันสืบมาถึงปัจจุบันสังคมไทย และสังคมโลกต่างก็มีแนวทางพุทธศาสนาโดยมีพระสงฆ์เป็นผู้นำ และปฏิบัตินาสังคม

ตลอดเรื่อยมา วัดและพระสงฆ์มีบทบาทที่สำคัญแก่ประชาชน และสังคมมายาวนาน ไม่ว่าจะเป็นสถานที่ให้การศึกษา การอาชีพ การรักษาโรค การพิจารณาตัดสินคดีความต่าง ๆ การให้คำแนะนำสั่งสอน สร้างความเข้มแข็งทางด้านจิตใจ และยังเป็นสถานที่พักผ่อน และปฏิบัติธรรม รวมทั้งการทำกิจกรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องที่รวมอยู่ในวัด ต่อมาบทบาทดังกล่าวได้ลดน้อยลงตามสภาพความเจริญ และการพัฒนา ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง มีการแบ่งความรับผิดชอบกิจกรรมบางอย่างที่วัดเคยมีบทบาทออกไป เช่น การศึกษา การรักษาพยาบาล ประกอบกับวิถีชีวิตของประชาชนที่ได้รับเอาอารยธรรมของชาวตะวันตกมากขึ้น กระทั่งความจำเป็นในการประกอบอาชีพได้ทำให้บุคคลที่เคยเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ภายใต้วัดลดลงไปด้วย ความสัมพันธ์ระหว่างวัดพระสงฆ์กับประชาชนก็ห่างกัน ขาดการส่งเสริมการให้การร่วมมือในกิจกรรมการ ทำนุบำรุงดูแลรักษาวัด และกิจการในพระพุทธศาสนาเท่าที่ควร ส่งผลให้โอกาสของประชาชนที่จะได้ศึกษา รับรู้หลักธรรมทางศาสนาน้อยลง มีผลทำให้คุณธรรม จริยธรรมในสังคมเสื่อมลง ประกอบกับที่มีวัดบางแห่งได้มุ่งเน้นการพัฒนาในด้านวัตถุมากกว่าการพัฒนาในด้านจิตใจ จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้พระสงฆ์สามเณรขาด การสนใจในการศึกษา และการปฏิบัติเพื่อเผยแผ่แก่ประชาชน มีการส่งเสริมสนับสนุนเพื่อให้องค์ประกอบที่เกี่ยวข้อง คือ วัด พระสงฆ์ และพุทธศาสนิกชนได้มีการฟื้นฟู พัฒนา กำหนดแนวทางดำเนินกิจการพระพุทธศาสนาให้มีคุณภาพ และมีประสิทธิภาพสมบูรณ์ เป็นศูนย์รวมจิตใจ โดยพระสงฆ์เป็นผู้นำในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และช่วยชี้แนวทางที่ถูกต้องบทบาทของพระสงฆ์ในสังคมไทยเป็นงานที่พระสงฆ์จะทำได้โดยตรงก็คือ การสงเคราะห์ทางจิตใจ ส่วนสงเคราะห์ทางวัตถุจะทำได้โดยทางอ้อม ด้วยการแนะนำชักจูงผู้อื่นให้กระทำหรือนำสิ่งของหรือบริการที่ได้รับจากผู้อื่นมาเฉลี่ยแบ่งปันให้เป็นประโยชน์กว้างขวางออกไป สำหรับพระสงฆ์ที่ได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งพระสังฆาธิการระดับต่าง ๆ นั้นถือว่ามีความสำคัญต่อองค์กรพระพุทธศาสนามาก เพราะนอกจากจะต้องปฏิบัติศาสนกิจตามหน้าที่โดยปกติแล้ว ยังต้องรับภาระหน้าที่ในฐานะพระสังฆาธิการที่ได้รับมอบหมาย จากทางคณะสงฆ์อีกส่วนหนึ่งด้วย จึงต้องรับผิดชอบและปฏิบัติหน้าที่ในศาสนกิจอื่นๆ เพิ่มขึ้นโดยเฉพาะในพันธกิจ ใน 6 ด้าน คือ 1) ด้านการปกครอง เช่น งานด้านการดูแลพระภิกษุสามเณรในวัดและในหน้าที่ที่ตนรับผิดชอบอยู่ ฯลฯ 2) ด้านศาสนศึกษา เช่น งานด้านศึกษาวิชาทางพระพุทธศาสนา ทั้งนักธรรมและบาลี ฯลฯ 3) ด้านการศึกษาสงเคราะห์ เช่น งานด้านการมอบทุนการศึกษา การตั้งทุน ฯลฯ 4) ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เช่น งานด้านการออกปฏิบัติหน้าที่ของพระธรรมทูต การเรียน การสอนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ การสอนธรรมในโรงเรียน ฯลฯ 5) ด้านสาธารณูปการ เช่น งานด้านการก่อสร้างปฏิสังขรณ์ภายในวัดของตน ฯลฯ 6) ด้านสาธารณสงเคราะห์ เช่น การบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ให้เกิดขึ้นในชุมชน ฯลฯ ในหน้าที่ทั้ง 6 ด้านนี้ คณะสงฆ์ได้ยึดเป็นแนวทางในการบริหารจัดการที่จะ

เข้าไปร่วมพัฒนาชุมชน โดยการแบ่งหน้าที่กันทำจำแนกออกเป็นส่วน ๆ เพื่อความเข้าใจของผู้ที่เข้ามาร่วมพัฒนาชุมชนนั้น เหมือนกันทั่วประเทศหรือสถานที่ที่มีพระสงฆ์ออกไปเผยแผ่ต่างประเทศทั่วโลก (ปลื้ม โชติธัญญกุล 2550: 293)

มีมากมายหลากหลายชุมชนพระสงฆ์เป็นแกนนำในการพัฒนาหมู่บ้าน เป็นผู้ประสานแนวความคิดของชาวบ้านในการทำกิจกรรมต่างๆ อยู่เสมอ โดยพระสงฆ์มีความผูกพันกับชุมชนเป็นอย่างมาก และมีบทบาทต่อการส่งเสริมกิจกรรมหลายๆ ด้านที่มีประโยชน์ต่อการพัฒนาท้องถิ่น โดยอาศัยหลักการทางพระพุทธศาสนาเป็นตัวเชื่อมระหว่างหน่วยงานของรัฐประชาชนในชุมชน และวัดได้อย่างลงตัว และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อการดำเนินชีวิตของประชาชนอย่างยั่งยืน มีความสอดคล้องกับแนวคิด และกระบวนการพัฒนาชุมชนในแง่ “กระบวนการสนับสนุนเพื่อให้เกิดการพัฒนา” ที่มุ่งเน้นการพัฒนา “คน” หรือ “กลุ่มคน” โดยการยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา เสริมสร้างศักยภาพในการพัฒนาให้กับชุมชน และเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ที่มีความเข้มแข็งทั้งในด้านสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม และภูมิปัญญา สามารถพึ่งพาตนเองได้ และมีอิสรภาพในการกำหนดวิถีชีวิต การดำรงอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข และสันติ ที่เน้นความยั่งยืนของสังคม และสิ่งแวดล้อม ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในทัศนะของประชาชนในเขตอำเภอนาเยีย จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งเป็นบทบาทที่พระสงฆ์มีกับชุมชน ซึ่งช่วยสร้างคุณค่าในการมีส่วนร่วมพัฒนาสังคม และช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับพระศาสนาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทของพระสงฆ์กับการพัฒนาชุมชนตามทัศนะของประชาชนในเขตอำเภอนาเยีย จังหวัดอุบลราชธานี
2. เพื่อศึกษาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ของประชาชนในการพัฒนาชุมชน
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์กับการพัฒนาชุมชนตามทัศนะของประชาชนในเขตอำเภอนาเยีย จังหวัดอุบลราชธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง บทบาทของพระสงฆ์กับการพัฒนาชุมชนตามทัศนะของประชาชนในอำเภอนาเยีย จังหวัดอุบลราชธานีซึ่งผู้วิจัยดำเนินการวิจัยตามลำดับหัวข้อ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่อำเภอนาเยีย จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 27,479 คน (สำนักงานทะเบียนอำเภอเมืองนาเยีย 2565: 30)

ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ในการศึกษาครั้งนี้ ศึกษากับประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่อำเภอเมืองนาเยีย จังหวัดอุบลราชธานี ได้คัดเลือกจากประชากรเป้าหมายโดยใช้หลักการกำหนดขนาดของตัวอย่างจากตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan (1970: 607-610) ได้ตัวอย่างจำนวน 379 คน และดำเนินการสุ่มตัวอย่างแบบมีระบบ (Systematic Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ คือ แบบสอบถาม มีลักษณะโครงสร้างของแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ถูกสอบถาม ประกอบด้วย ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์กับการพัฒนาชุมชน 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการปกครอง ด้านศาสนศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านสาธารณูปการ และด้านสาธารณสงเคราะห์ แบบสอบถามมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) ของลิเคิร์ต (Likert)

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์กับการพัฒนาชุมชนตามทัศนะของประชาชนในเขตอำเภอเมืองนาเยีย จังหวัดอุบลราชธานี

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ คือแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์กับการพัฒนาชุมชน 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการปกครอง ด้านศาสนศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านสาธารณูปการ และด้านสาธารณสงเคราะห์

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอตามลำดับ โดยใช้สถิติการวิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) การหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยรวมรายด้านเพื่อนำไปอธิบายข้อมูลในรูปแบบตารางต่อไป ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้วิเคราะห์จากการสัมภาษณ์แล้วนำเสนอแบบพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย

จากการศึกษาบทบาทของพระสงฆ์กับการพัฒนาชุมชนตามทัศนะของประชาชนในอำเภอนาเยีย จังหวัดอุบลราชธานี สรุปผล ดังนี้

1.บทบาทของพระสงฆ์กับการพัฒนาชุมชนตามทัศนะของประชาชนในเขตอำเภอนาเยีย จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ส่วนใหญ่มีทัศนะต่อบทบาทของพระสงฆ์กับการพัฒนาชุมชนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 67.54 รองลงมามีทัศนะในระดับมาก ร้อยละ 17.80 และร้อยละ 14.66 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดพบว่าด้านการปกครอง ด้านการสาธารณูปการ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านศาสนศึกษา ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา และด้านสาธารณสงเคราะห์ ตามลำดับ สามารถสรุปในรายด้านได้ดังนี้

1.1 ด้านการปกครอง โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับ พบว่า พระสงฆ์ควรวางตนให้เป็นกลางในทางการเมืองและควรให้กำลังใจกับทุกๆ คน การปกครองของพระสงฆ์ ทำให้พระสงฆ์รู้จักระเบียบวินัย และหลักธรรมควรปฏิบัติดีขึ้น และถ้าพระสงฆ์เป็นผู้นำในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ชุมชนจะมีกำลังใจมากขึ้นตามลำดับ

1.2 ด้านศาสนศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับ พบว่า การเรียนธรรมะทางพระพุทธศาสนานั้นย่อมเป็นประโยชน์ต่อการเป็นอยู่ของชุมชนอย่างมาก รองลงมาคือการที่นักเรียนและฆราวาสได้เรียนและเข้าสอบธรรมศึกษานั้น เป็นการศึกษาธรรมะแล้วนำไปปฏิบัติในชุมชนของตนได้และการศึกษาของพระสงฆ์ ทำให้พระสงฆ์สามารถใช้ชีวิตให้เข้ากับเหตุการณ์ปัจจุบันของชุมชนได้ตามลำดับ

1.3 ด้านการศึกษาสงเคราะห์ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับ พบว่า พระสงฆ์ที่เข้าไปสอนศีลธรรมในโรงเรียน ทำให้นักเรียนเข้าใจข้อควรปฏิบัติมากขึ้น รองลงมาคือ พระสงฆ์ได้จัดตั้งมหาวิทยาลัย โรงเรียนมัธยมศึกษา สำหรับพระภิกษุสามเณร เป็นการสร้างบุคลากรทางศาสนา ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น และโรงเรียนพุทธศาสนาวินาศาตย์ เป็นโรงเรียนของวัดที่เปิดสอนธรรมะ เพื่อให้เยาวชนมาเล่าเรียนในวันหยุด

1.4 ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับ พบว่า การทำบุญตักบาตรวันพระเป็นการเปิดโอกาสให้ชุมชนได้สร้างความดีได้ช่วงหนึ่ง รองลงมาคือ พระสงฆ์ที่จัดรายการธรรมะทางสื่อต่างๆ เป็นการประหยัดเวลา ในการเผยแผ่หลักธรรมไปสู่ชุมชน และการปฏิบัติกิจพระธรรมทูตของพระสงฆ์ เป็นการเผยแผ่ธรรมะและแนวทางการดำเนินชีวิตไปยังชุมชน

1.5 ด้านสาธารณูปการ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อที่มี

ค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับพบว่า การก่อสร้างสิ่งต่างๆ ของวัดนั้นจะต้องพิจารณาถึงความจำเป็นทุกครั้งที่จะได้ประโยชน์เพียงใด รองลงมาคือศาสนสถานของวัดควรอนุรักษ์ศิลปะความเป็นไทยไว้เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ของคนรุ่นต่อไป และการอุปสมบท (บวชพระ) จะต้องบวชในอุโบสถเท่านั้น ส่วนวัดที่ไม่มีอุโบสถไม่สามารถทำกิจสงฆ์นี้ได้

1.6 ด้านสาธารณสงเคราะห์ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับ พบว่า ชุมชนควรช่วยกันปลูกจิตสำนึกที่จะให้วัดปลอดจากอบายมุขทุกๆ อย่าง รองลงมาคือ วัดที่มีสนามกีฬาภายในวัด เป็นการเปิดโอกาสให้เยาวชนเข้าวัดเพื่อสร้างความคุ้นเคยกับวัดมากขึ้น และวัดควรให้โอกาสแก่ชุมชน โดยการทำเป็นศูนย์กลางในกิจกรรมของหมู่บ้าน แม้บางครั้งเกิด ความเสียหายก็ต้องยอม

2. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทพระสงฆ์ในสังคมไทย ประชาชนในอำเภอนาเยีย จังหวัดอุบลราชธานี มีความรู้ความเข้าใจในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 70.68 รองลงมา มีความรู้ความเข้าใจในระดับน้อยและมาก คิดเป็นร้อยละ 17.18 และร้อยละ 12.14

ระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทพระสงฆ์ในสังคมไทยประชาชนมีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.46$) เมื่อวิเคราะห์จำแนกเป็นรายข้อ ปรากฏผลดังนี้

ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทพระสงฆ์ในสังคมไทยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.77-4.50$) ได้แก่ พระสงฆ์เป็นผู้ที่ศึกษาและเผยแผ่หลักธรรมของพระพุทธศาสนา ($\bar{X} = 4.50$) พระสงฆ์เป็นผู้ทรงจำและสืบทอดหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธศาสนา และการบวชเรียนควรเป็นหน้าที่ของชายไทยพุทธทุกคน ($\bar{X} = 4.49$) พระสงฆ์เป็นผู้นำทางด้านพิธีกรรมต่างๆ เกี่ยวกับพิธีทางพระพุทธศาสนา ($\bar{X} = 4.48$) พระสงฆ์เป็นผู้นำในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชน และพระสงฆ์เป็นผู้แนะนำให้เยาวชนให้ปฏิบัติตามหลักธรรมของความกตัญญูตถะเวที ($\bar{X} = 4.47$) พระสงฆ์เป็นผู้คอยแนะนำให้ชาวบ้านเว้นจากอบายมุข เช่น งดเหล้าเข้าพรรษา ฯลฯ ($\bar{X} = 4.34$) พระสงฆ์เป็นผู้นำในการริเริ่มพิธีกรรมต่าง ๆ ทางพระพุทธศาสนา ($\bar{X} = 4.33$) พระสงฆ์เป็นผู้นำในการสืบสานและอนุรักษ์ประเพณี ($\bar{X} = 4.23$) พระสงฆ์เป็นผู้แนะนำให้ชาวบ้านได้รู้จักการเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ($\bar{X} = 4.15$) พระสงฆ์เป็นผู้ที่ให้คำปรึกษาในการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณค่า ($\bar{X} = 4.14$) พระสงฆ์เป็นแบบอย่างในการใช้ชีวิตแบบพอเพียง ($\bar{X} = 4.04$) พระสงฆ์ทำหน้าที่เป็นครูแนะแนวสำหรับชาวบ้านในการดำเนินชีวิต ($\bar{X} = 4.01$) พระสงฆ์เป็นผู้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = 4.00$) พระสงฆ์เป็นหมอเยียวยาให้แก่ผู้หมดกำลังใจในการดำเนินชีวิต ($\bar{X} = 3.99$) พระสงฆ์เป็นผู้มีส่วนร่วมในการต่อต้านยาเสพติด ($\bar{X} = 3.97$) พระสงฆ์เป็นผู้แนะนำชุมชนให้เข้าใจในโลกของจิตวิญญาณและพระสงฆ์เป็นผู้ช่วยคลายความทุกข์ให้กับชาวบ้านได้ ($\bar{X} = 3.92$) พระสงฆ์ให้การสงเคราะห์การศึกษาแก่ผู้ด้อยโอกาส ($\bar{X} =$

3.90) และพระสงฆ์เป็นผู้แสวงหาประโยชน์เพื่อตัวเองน้อยกว่าบุคคลธรรมดา ($\bar{X} = 3.77$) ตามลำดับ

3. แนวทางส่งเสริมบทบาทของพระสงฆ์กับการพัฒนาชุมชนตามทัศนะของประชาชนในเขตอำเภอนาเยีย จังหวัดอุบลราชธานี ดังนี้

3.1 บทบาทด้านการปกครอง การดำเนินการเพื่อให้พระภิกษุสามเณรในวัดหรือที่อยู่ภายใต้การปกครองของตน ประพฤติปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามพระธรรมวินัยเพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยในหมู่คณะ และความมั่นคงในพระพุทธศาสนา รวมทั้งเป็นการเสริมสร้างความศรัทธาเลื่อมใส ให้แก่ประชาชน ผู้พบเห็น ซึ่งจะมีส่วนในการส่งผลให้ประชาชนหรือชาวบ้านหันหน้าเข้าวัด และปฏิบัติตามพระธรรมคำสอนมากยิ่งขึ้น

3.2 บทบาทด้านศาสนศึกษา ดำเนินการจัดการเรียนการสอนให้แก่พระภิกษุสามเณร และประชาชนผู้สนใจ ได้ศึกษาเล่าเรียนพระธรรมวินัย จนมีความรู้ความเข้าใจในคำสอนระดับหนึ่ง และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ตนเอง และถ่ายทอดให้แก่ผู้อื่นได้รับรู้ และปฏิบัติตามอย่างถูกต้อง ซึ่งนับเป็นการจรรโลงและสืบต่ออายุพระพุทธศาสนาที่สำคัญ พระสงฆ์ควรศึกษาหลักธรรมให้เข้าใจ และพัฒนาวิธีการเผยแผ่ให้มีความเหมาะสม และสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมในปัจจุบัน

3.3 บทบาทด้านการศึกษาสงเคราะห์ หน่วยงานภาครัฐภาคเอกชนหรือองค์กรปกครองท้องถิ่นควรให้ความสำคัญ และสนับสนุนพระสงฆ์ในการจัดการศึกษาสงเคราะห์ให้กับเยาวชนผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษา โดยการจัดสรรงบประมาณให้ได้อย่างเท่าเทียมกับการจัดการศึกษาภาคบังคับของรัฐบาลรวมทั้งการสนับสนุนในด้านวัสดุอุปกรณ์สื่อการเรียน การสอน และควรสร้างแรงจูงใจให้กับพระสงฆ์ ในการจัดการศึกษาสงเคราะห์

3.4 บทบาทด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ภาครัฐควรสนับสนุนการเผยแผ่พระพุทธศาสนาอย่างจริงจัง โดยกำหนดกรอบแนวทางในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้มีความชัดเจน และครอบคลุมในทุกพื้นที่ เพื่อปลูกฝังหลักธรรมให้สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม พระสงฆ์ควรมีการเรียนรู้ ศึกษาหลักธรรมให้มีความเข้าใจ ตลอดจนพัฒนารูปแบบวิธีการเผยแผ่ให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับ การเปลี่ยนแปลงในสังคมปัจจุบัน โดยหน่วยงานสถานศึกษา ควรมีกิจกรรมสำคัญทางพระพุทธศาสนาและเปิดโอกาสในพระสงฆ์ได้มีบทบาทในการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และเผยแผ่หลักธรรมพระพุทธศาสนา เพื่อสร้างจิตสำนึกที่ดี ในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ และเป็นคนดีในสังคมต่อไป

3.5 บทบาทด้านการสาธารณูปการ ควรดำเนินการให้วัดเป็นสถานที่ร่มรื่น สงบเหมาะสมแก่การเป็นศาสนสถาน สำหรับการพำนักอาศัย ประพฤติธรรมหรือกิจกรรมอื่นใด ที่เป็น

สาธารณประโยชน์แก่ประชาชนและหน่วยงานในท้องถิ่น การทำวัดให้เป็นศูนย์กลางกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน ตลอดจนการส่งเสริม การพัฒนาสาธารณูปการต่าง ๆ ในชุมชน ควรสนับสนุนมีการ จัดตั้งสำนักปฏิบัติธรรมอย่างทั่วถึงในทุกวัด เพื่อให้ประชาชนได้เข้าวัดปฏิบัติธรรมได้อย่างสะดวก ส่วนราชการ และสถานศึกษา ควรนำข้าราชการ นักเรียน นักศึกษา เข้าปฏิบัติธรรมเป็นแบบอย่าง ให้แก่คนในชุมชนและท้องถิ่น

3.6 บทบาทด้านสาธารณสงเคราะห์ วัดเป็นศูนย์กลางในชุมชนโดยมีพระสงฆ์ เป็นผู้นำทางจิตใจของชาวบ้าน การสร้างความสัมพันธ์อันดี ระหว่างวัดกับชุมชน จะทำให้เกิดความ ศรัทธาและมีความผูกพันแน่นแฟ้นยิ่งขึ้น พระสงฆ์ควรอำนวยความสะดวก การจัดพิธีกรรมทาง ศาสนาภายในวัด และสนับสนุนจัดกิจกรรมของชุมชนในทุกด้าน ในปัจจุบันองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นเข้ามา มีบทบาทด้านสาธารณสงเคราะห์กับชุมชน บทบาทของพระสงฆ์ที่เคยมีมาในอดีต เริ่มลดลง การจัดกิจกรรมในชุมชนควรให้ความสำคัญกับพิธีกรรมทางศาสนา และเปิดโอกาสให้ พระสงฆ์ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมตามความเหมาะสม

อภิปรายผล

จากการศึกษาบทบาทของพระสงฆ์กับการพัฒนาชุมชนตามทัศนะของประชาชนในอำเภอ นาเยี่ย จังหวัดอุบลราชธานี มีประเด็นที่สามารถนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ปัจจัยส่วนบุคคลด้าน เพศ อายุ สถานภาพ การศึกษา อาชีพ รายได้ของครอบครัว ระยะเวลาการอยู่อาศัยในชุมชน ไม่มีผลต่อทัศนะของประชาชน ที่เป็นเช่นนี้เพราะประชาชนที่เป็น เพศชายหรือเพศหญิง อาจมองว่าบทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาการศึกษาในอดีตและปัจจุบัน พระสงฆ์ได้เล็งเห็นความสำคัญของการศึกษาทุกแขนง ไม่ได้จำกัดอยู่ในระบบการศึกษาแบบ โรงเรียนปริยัติธรรม หรือโรงเรียนประถมศึกษา และมัธยมศึกษาทั่วไปเท่านั้น แต่พระสงฆ์ยังให้ ความสำคัญกับการพัฒนาการศึกษา ช่วยส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชน ได้รับการศึกษาที่ดี พระสงฆ์นั้นมีความรู้ความสามารถในด้านต่าง ๆ เช่น การศึกษา พระสงฆ์เองก็มีการศึกษาที่สูง และ ส่งเสริมให้เยาวชนในชุมชนได้มีการศึกษา หรือสนับสนุนในการให้ทุน แจกทุน มีการอนุเคราะห์ สงเคราะห์ในเรื่องความเป็นอยู่ของประชาชน ซึ่งสอดคล้องได้ การศึกษาของศิริพร สกุลงเจริญพร (2550: บทคัดย่อ) ผลจากการศึกษาเอกสาร พบว่า พระสงฆ์จะมีหน้าที่ในการศึกษาพระธรรมวินัย และปฏิบัติอย่างเคร่งครัด แต่ในอีกแง่มุมหนึ่งพระสงฆ์มีบทบาทด้านการสงเคราะห์ช่วยเหลือ ประชาชน เนื่องด้วยการที่วัดและพระสงฆ์เป็นศูนย์กลางของประชาชน ทำให้พระสงฆ์กลายเป็น ผู้นำหมู่บ้าน และผู้นำในการสร้างสาธารณประโยชน์ ตัวอย่างเช่น สร้างหอกระจายข่าว สนับสนุน การศึกษาของสถานศึกษาต่าง ๆ สร้างสถานศึกษา ศูนย์ฝึกวิชาชีพ บทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนา

การศึกษาทัดเทียมกับต่างประเทศ เพราะอยากให้บุคคลที่ได้รับการศึกษาเหล่านั้นมาช่วยพัฒนาประเทศให้เป็นที่รู้จักของโลกมากขึ้น และยังได้สอดคล้องกับการศึกษาของ อัจฉรวรรณ วงศ์ปราช (2554: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความหวังของประชาชนต่อบทบาทของพระสงฆ์พบว่า วุฒิการศึกษา อาชีพ รายได้ และการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานนั้น ไม่มีอิทธิพลต่อระดับความคาดหวังของประชาชนต่อบทบาทของพระสงฆ์ แสดงให้เห็นว่าจากการศึกษา เพศ อายุ สถานภาพ การศึกษา อาชีพ รายได้ของครอบครัว ระยะเวลาการอยู่อาศัยในชุมชน ไม่มีผลต่อบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในทัศนะของประชาชนในเขตอำเภอนาเยีย จังหวัดอุบลราชธานี

2. ด้านความรู้ความเข้าใจ ประชาชนที่มีความรู้ความเข้าใจต่างกัน มีทัศนะต่อบทบาทการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์แตกต่างกัน แสดงว่า วัดและพระสงฆ์กับชุมชนนั้นเป็นของคู่กันมาแต่สมัยโบราณของไทย เพราะวัดนอกจากจะเป็นสถานที่สำหรับประกอบกิจกรรมหรือทำพิธีทางศาสนาแล้ว วัดยังมีบทบาททำหน้าที่อื่นๆ อีก วัดเป็นสถานศึกษาสำหรับชาวบ้าน ส่งกุลบุตรมารับใช้พระ รับการอบรมทางศีลธรรมและเล่าเรียนวิชาต่างๆ ตามที่สอนในสมัยนั้น รวมทั้งเป็นศูนย์รวมของเยาวชนด้วย เป็นสถานสงเคราะห์บุตรหลานของชาวบ้านที่ยากจน ได้อาศัยเลี้ยงชีวิตอยู่และศึกษาเล่าเรียนด้วย ตลอดถึงผู้ใหญ่ที่ขัดสนอาศัยวัด เป็นสถานพยาบาลที่แจกจ่ายพวกราช รักษาผู้เจ็บป่วย เป็นสโมสรที่ชาวบ้านมาพบปะสังสรรค์ พักผ่อนหย่อนใจ หาความรู้เพิ่มเติม เป็นที่จัดงานเทศกาลและมหรสพต่าง ๆ สำหรับชาวบ้าน เป็นที่ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท เป็นที่ปรึกษาแก้ปัญหาชีวิตครอบครัว และความทุกข์ต่าง ๆ เป็นศูนย์กลางศิลปวัฒนธรรมที่รวบรวมศิลปกรรมต่างๆ ของชาติ เปรียบเสมือนพิพิธภัณฑ์ เป็นคลังวัสดุสำหรับเก็บของไว้ซึ่งชาวบ้านจะได้ใช้ร่วมกันเมื่อมีงานวัดและขอยืมไปใช้เมื่อคนมีงานต่าง ๆ เป็นศูนย์กลางการปกครองที่กำนันหรือผู้ใหญ่บ้านจะเรียกลูกบ้านมาประชุมกันบอกแจ้งกิจกรรมต่าง ๆ เป็นที่ประกอบพิธีกรรมหรือให้บริการด้านพิธีกรรมอันเป็นเรื่องที่ผูกพันกับชีวิตของทุกคนในระยะเวลาโอกาสต่าง ๆ ความรู้ความเข้าใจที่มีต่อทัศนะของประชาชน ต่อบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในทัศนะของประชาชนในเขตอำเภอนาเยีย จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งสอดคล้องกับ อัจฉรวรรณ วงศ์ปราช (2554: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความหวังของประชาชนต่อบทบาทของพระสงฆ์ พบว่า 1. โดยมากไปวัดและฟังธรรมเทศนา หรือปฏิบัติเจริญจิตภาวนาและนั่งวิปัสสนากรรมฐาน หรือรับฟังธรรมะจากวิทยุ โทรทัศน์ หรืออ่านหนังสือเกี่ยวกับธรรมะเป็นบางครั้ง 2. ประชาชนส่วนใหญ่มีความคาดหวังต่อบทบาทของพระสงฆ์ในด้านการประพฤติปฏิบัติตามพระธรรมวินัยในระดับสูง รองลงมา ได้แก่ บทบาทด้านการศาสนศึกษา และบทบาทด้านสาธารณูปการ 3. ปัจจัยใจที่มีอิทธิพลต่อระดับความคาดหวังของประชาชน ต่อบทบาทของพระสงฆ์ได้แก่ เพศ อายุ การฟังเทศนาธรรม การรับสื่อในการเผยแผ่ศาสนา การร่วมกิจกรรมในวัดและชุมชน การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับพระสงฆ์ และ

การมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา ส่วนวุฒิการศึกษา อาชีพ รายได้ และการปฏิบัติ วิปัสสนากรรมฐานนั้น ไม่มีอิทธิพลต่อระดับความคาดหวังของประชาชนต่อบทบาทของพระสงฆ์ แสดงให้เห็นว่าจากการศึกษา ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทพระสงฆ์ในสังคมไทย มีผลต่อบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในทัศนะของผู้นำชุมชนในเขตอำเภอนาเยีย จังหวัดอุบลราชธานี และเปรียบเทียบกับการศึกษาของเจียมพงษ์ วงศ์ธรรม (2559: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาถึงบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาสังคม ในด้านการศึกษาทั่วไป ทั้งทางโลกและทางธรรม การเผยแผ่ธรรมะและการให้การสงเคราะห์แก่ประชาชน ตลอดจนศึกษาว่าพระสงฆ์มีความเป็นมาอย่างไรในบทบาทดังกล่าว พระสงฆ์มีบทบาทในการช่วยสอนหนังสือ ทำหน้าที่บริหารสถานศึกษา และกิจกรรมอื่น ๆ บทบาทในการให้การศึกษามีขึ้น การเผยแผ่ธรรมะเพื่อพัฒนาจิตใจประชาชน โดยพระสงฆ์ออกจาริกในชนบท ใช้สื่อสารมวลชนเผยแผ่ธรรมะ นำประชาชนพัฒนาท้องถิ่นวัด และโรงเรียน เข้าร่วมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา พระสงฆ์พยายามปรับปรุงบทบาทเดิมของตนเพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงสังคม โดยการพัฒนาศึกษาของตนให้สูงขึ้น

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

บทบาทของพระสงฆ์กับการพัฒนาชุมชนตามทัศนะของประชาชนในอำเภอนาเยีย จังหวัดอุบลราชธานี มีมากมายหลากหลายชุมชนพระสงฆ์เป็นแกนนำในการพัฒนาหมู่บ้าน เป็นผู้ประสานแนวความคิดของชาวบ้านในการทำกิจกรรมต่าง ๆ อยู่เสมอ โดยพระสงฆ์มีความผูกพันกับชุมชน เป็นอย่างมาก และมีบทบาทต่อการส่งเสริมกิจกรรมหลาย ๆ ด้านที่มีประโยชน์ต่อการพัฒนาท้องถิ่น โดยอาศัยหลักการทางพระพุทธศาสนาเป็นตัวเชื่อมระหว่างหน่วยงานของรัฐ ประชาชนในชุมชน และวัดได้อย่างลงตัว และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อการดำเนินชีวิตของประชาชน อย่างยั่งยืนซึ่งเป็นบทบาทที่พระสงฆ์มีกับชุมชน ซึ่งช่วยสร้างคุณค่าในการมีส่วนร่วมพัฒนาสังคม และช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับพระศาสนาต่อไป

เอกสารอ้างอิง

เจียมพงษ์ วงศ์ธรรม. (2559). *บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาสังคมในด้านการศึกษาทั่วไป*.

บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระนครป्लीม โชติชฐญาณกุล. (2550). *กฎหมายคณะสงฆ์*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระมหากษัตริย์ นันทเพชร. (2550). *ทัศนคติของพระสงฆ์ต่อบทบาทการพัฒนาสังคม*. บัณฑิตวิทยาลัย : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ศิริพร สกุลเจริญพร. (2550). *บทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาการศึกษา*. นครปฐม: มหาวิทยาลัยมหิดล.

อัจฉราวรรณ วงศ์ปราช. (2554). *ความคาดหวังของประชาชนต่อบทบาทของพระสงฆ์*. บัณฑิตวิทยาลัย : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2554.

Cronbach, L.J. (1990). *Essentials of Psychological Testing*. 5th ed. New York: Harper Collins.

Krejcic, Robert V. and Morgan, Eayrle W. (1970). *Educational and Psychological Measurement*. New York: Macmillan.